

Schorpioenen

Summary

Every once a year somebody sends a scorpion. It appears these spider-related animals are taken along with luggage from abroad.

Sometimes a specimen lost its way after escaping from a terrarium.

Zeldzame zendingen

De afgelopen 5 jaar heeft de afdeling Bestrijding van Dierplagen 4 schorpioenen ontvangen.

Navraag bij de afzenders leverde geen resultaat op over de herkomst van de dieren. Aangenomen wordt dat schorpioenen Nederland binnenkomen via goederentransport.

schorpioen

Ook zou het kunnen gebeuren dat er een exemplaar van een terrariumhouder ontsnapt.

We hebben uit de literatuur enkele gegevens over schorpioenen bij elkaar gezocht.

Indeling van schorpioenen binnen het dierenrijk.

Stam : Arthropoda (geleedpotigen)
Onderstam : Chelicerata (cheliceren-achtigen)
Klasse : Arachnida (spinachtigen)
Orde : Scorpiones (schorpioenen).

De 600 à 800 soorten schorpioenen zijn onder te verdelen in 6 families, te weten:

Buthidae, Chactidae, Scorpionidae, Vejovidae, Diplocentridae en Bothriuridae.

De grootste schorpioenenfamilie is die der Buthidae met 300 à 600 soorten uit 45 geslachten, waaronder de allergiftigste. Ze worden in alle warme streken van de wereld gevonden.

De familie Chactidae bestaat uit 70 soorten uit 13 geslachten en wordt in de subtropen en de tropen aangetroffen.

De familie Vejovidae bestaat uit ongeveer 125 soorten uit 10 geslachten en wordt gevonden in geheel Amerika en van het Midden-Oosten tot Oost-Azië.

De familie Diplocentridae bestaat uit 30 soorten. Deze wordt gevonden in het Midden-Oosten, Mexico en op de Antillen.

De familie Bothriuridae bestaat uit ongeveer 70 soorten en wordt aangetroffen in de subtropen, Australië en Zuid-Amerika.

Bastaardschorpioenen (orde Pseudoscorpiones) komen ook in Nederland voor. Een voorbeeld hiervan is de boekenschorpioen *Chelifer cancroides* L. Deze wordt slechts ± 7 mm groot en heeft een schaar aan zijn palpen. Hij heeft geen staart of stekel. Ze zijn volledig onschuldig en leven van stofluizen. Ze komen in Nederland wel eens op een zolder voor waar de relatieve vochtigheid geschikt is om stofluizen levenskansen te geven.

Zweepschorpioenen (orde Uropygi) zijn groter dan boekenschorpioenen. Ze komen in de subtropen voor. Zweepschorpioenen lijken op echte schorpioenen. Ze hebben iets afwijkende palpen en dunne voorpoten. Het meest afwijkende is de staart. Deze bestaat uit 3 segmenten met daaraan een lange dunne zweep (vandaar de naam zweepschorpioen). Deze lijkt veel op de stekel van de echte schorpioenen.

Uiterlijk en leefwijze

Net als bij de spinnen bestaat het lijf van schorpioenen uit 2 delen: een kopborststuk (prosoma) en een achterlijf (abdomen). Ze hebben 4 paar poten. Bij de mond staan palpen die zijn uitgegroeid tot grijscharen en bij sommige soorten zeer sterk ontwikkeld kunnen zijn. Bij bepaalde soorten staan haren op de grijschaar. Deze hebben een signaalfunctie ten aanzien van gevaar of het naderen van een prooi.

De scharen gebruikt de schorpioen om zijn prooi te pakken. Dit kunnen insecten, spinnen of, afhankelijk van de grootte van de schorpioen,

muizen zijn. De kaken van schorpioenen zien eruit als tangetjes. Daarmee trekt een schorpioen een stukje van zijn prooi af en krabt dit vervolgens naar binnen.

Schorpioenen hebben 2 tot 8 enkelvoudige oogjes. Deze staan voor op het rugschild (mediaan ogen) of zijdelings op het rugschild (laterale ogen). Met deze ogen zien de schorpioenen echter slecht.

De stekel op het achterlijf wordt door de grotere soorten gebruikt om hun prooi te verlammen of te doden. Bij de soorten met kleinere kaken wordt de stekel gebruikt om de prooi te bemachtigen. Bij het paringsritueel pakt het mannetje met zijn scharen die van het vrouwtje en voert dan een soms uren durende "dans" uit. Daarna zet het mannetje een spermapakketje af op een geschikte plek en het vrouwtje neemt dit op in haar geslachtsopening. Schorpioenen kunnen levendbarend worden genoemd. De uitgekomen jongen kruipen bij het vrouwtje op de rug totdat ze na ca. 2 weken zelfstandig kunnen leven.

Slechts bij uitzondering dodelijk

Voor de leek zien schorpioenen er vreemd en agressief uit vanwege de dreigende houding van hun staart. Men vreest dat iedere steek dodelijk is.

Voor een kenner zijn het zeer interessante dieren. De meeste soorten zijn ongevaarlijk voor de mens. Waar komt dan toch die angst voor schorpioenen vandaan?

Veel mensen denken dat alle schorpioenen dodelijk giftig zijn. Volgens onderzoek door Kofstein is dit niet zo. Alleen schorpioenen behorende tot de familie Buthidae zijn voor de mens gevaarlijk. Van de andere soorten kan een prik met de stekel wat irritatie veroorzaken. De uitwerking van het gif is te verwaarlozen of te vergelijken met de uitwerking van een wespen- of bijensteek (hoewel ook die fataal kan aflopen voor personen die er allergisch voor zijn).

Advies: als men een schorpioen aantreft in een woning of een bedrijf is het raadzaam om het exemplaar zeer voorzichtig te benaderen of dit door een bestrijdingsdeskundige te laten doen.

A.E. Brink.